

Forskning som kollektivt gode

Open Access-politikk i Norge og Europa

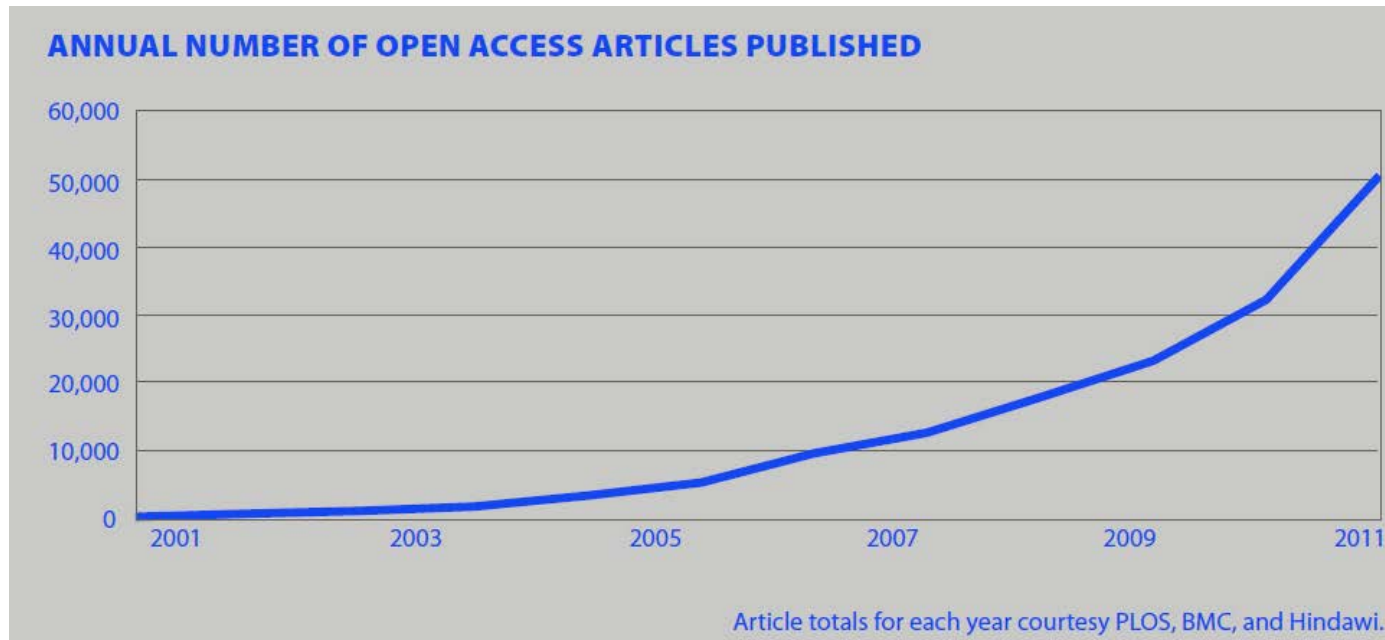
Forskning som kollektivt gode

- Kollektive goder, er goder som har følgende to egenskaper:
 - Ikke-eksklusivitet, det vil si at ingen kan stenges ute fra konsum av godet.
 - Ikke-rivalisering, det vil si at en persons konsum av godet ikke forringer en annen persons konsum av det samme godet.
- Godt eksempel: gatelys
- Videreføring av opplysningsprosjektet: spredning av kunnskap.

Drivkreftene for Open Access

- Teknologiske endringer/endringer i offentlighet.
- Politisk ønsket utvikling.
- Mest om det siste, men først litt om det første...
- Nesten 10 000 OA-tidsskrifter
- 2000: 20 000 artikler i OA-tidsskrifter
- 2011: 340 000 artikler i OA-tidsskrifter
- Rundt 2000 åpne arkiver. (2,7 millioner artikler bare i amerikanske PubMed Central).
- Norge: 34 OA-tidsskrifter, de fleste utgitt av forskningsinstitusjoner. 8 åpne arkiver.

2011: 11 prosent av artiklene ble publisert OA.

Hovedargumenter for politikkutforming

- Europeiske forskningsinstitusjoner, forskningsfinansierer og politiske myndigheter utformer OA-politikk fordi:
- Åpen tilgang bedrer kommunikasjon og dermed effektiviteten i forskningen.
- Åpen tilgang bedrer kommunikasjon med aktører utenfor forskersamfunnet og bidrar til sosial og økonomisk utvikling.
- Mer igjen for forskningsbevilgningene.
- Offentlig finansiert forskning skal være offentlig tilgjengelig.
- Internasjonal solidaritet.

Hva blir gjort?

- **Forskningsinstitusjoner:**
 - Utformer policy
 - Institusjonelle publiseringsfond (Norge: 10 fond opprettet)
 - Institusjonelle avtaler med utgivere
- **Forskningsfinansiører:**
 - Utformer policy
 - Vurderer publiseringsstøtte som del av prosjektstøtte
 - Krav om Open Access
- **Forskningsmiljøene:**
 - Store variasjoner i holdninger og praksis
 - Trenger insentiver

Science Europe

- Sammenslutning europeiske forskningsinstitusjoner og –finansierer.
- Har en felles politikk på feltet og skal jobbe aktivt for overgang til Open Access-publisering.
- Roadmap: «Open Access benefits not only the research community, but also the economy and society as a whole.»
- Bidra til å utvikle insentiver for mer Open Access-publisering.

Horizon 2020

- Vil kreve Open Access for all forsknings som finansieres av rammeprogrammet (70 milliarder euro 2014-20).
- Til forskjell fra FP7: gjelder all forskning på alle områder.
- EU-kommisjonen: 60% av all offentlig finansiert forskning i Europa skal være åpent tilgjengelig innen 2016.
- Publisering er en del av forskningsprosessen og må finansieres som en del av forskningsprosessen.
- Aksepterer både «gull» og «grønn». Men «gull» mer i fokus.
- Åpen tilgang til forskningsresultater er «en byggestein i det europeiske forskningssystemet».
- Neste skritt: Åpen tilgang til forskningsdata.

Storbritannia

- Finch-rapporten:
 - Abonnementsmodellen ikke bærekraftig på sikt.
 - «Styrt avvikling» av abonnementsmodell.
 - Krever innsats fra myndigheter, forskningsinstitusjoner, forskningsråd og forlag.
 - Internasjonal koordinering.
- Britiske forskningsråd (RCUK): Fond på £ 17 mill. pund til OA-publisering dette året. Neste år £ 20 mill.
- I løpet av fem år skal 75 prosent av alle artikler fra forskningsrådsfinansiert forskning publiseres gull-OA.
- Anslag: £ 100 mill. i artikkelavgift over fem år.

Open Access i Norge

- *Klima for forskning (2009)*
- *Lange linjer (2013):*
 - «...be Forskningsrådet legge inn mulighet for at publiseringsavgifter knyttet til åpen tilgangs-publisering i vitenskapelige tidsskrifter aksepteres som en del av ordinære prosjektsøknader.»
- Forskningsrådets OA-policy 2009, revideres 2013:
 - Penger (finansiere artikkelavgift)
 - Fra grønn til gull
- De nasjonale humsam-tidsskriftene
- Opptatt av internasjonal koordinering

Andre nasjonale utviklingstrekk

- OA-policy: institusjonene
- Publiseringfond institusjonene
- Bibliotekene pådrivere
- Offentlig debatt

Open Access: Status 2013

- Bred enighet om prinsippene.
- Trykk på OA fra politisk hold/finansiørhold.
- Forskersamfunnet delt: mange enige i prinsippene, men ny publiseringsmodell skaper uro. Hvem skal betale? Hva med kvalitetssikring?
- Forlagene tilpasser seg: går for gull, frykter grønn.
- Overgangsfase med mye usikkerhet, men også tydelig OA-trend politisk og i praksis.
- Det vil koste penger – men også penger å spare på abonnementsutgifter.
- Potensielt stor gevinst på sikt – for forskningen og samfunnet.